

Radicale vernieuwing zorg

Ondersteund door

Kleurrijk oud: dialoog over cultuurspecifieke zorg

Geplaatst op 17 februari 2020

De volgende Capita Selecta-Spiegelbijeenkomst® van de praktijk-leerroute Radicale Vernieuwing Waarde-vol Onderwijs® ([RVWO](#)) gaat over cultuurspecifieke zorg (zie kader 1). Wat is dat eigenlijk? En waarom is het belangrijk om hier als (aankomend) zorgprofessional iets vanaf te weten? Fatoş Ipek-Demir en Tessa Bouwmeester lichten alvast een tipje van de sluier op in dit artikel.

In Nederland zijn vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw steeds meer mensen met een migratieachtergrond komen wonen. De eerste generatie van deze migranten is inmiddels op leeftijd. “Het aantal migrantenouderen dat in een verpleeghuis komt wonen, zal de komende jaren dus sterker groeien”, zegt gespreksleider/dagvoorzitter én mantelzorger Fatoş Ipek-Demir. Ze vertelt dat haar moeder zo’n vijftien jaar geleden de eerst Turkse in een Brabants, katholiek hospice was. En dat haar vader, die Alzheimer heeft, inmiddels toe is aan zijn derde verpleeghuis. Als mantelzorger maakt zij soms rare dingen mee. “Zo vroeg een zorgmedewerker mij een keer ‘waarom ik mijn vader niet bij zijn eigen volk had geplaatst’. Heel pijnlijk, ik voelde ons zó onwelkom. Waar komt zo’n vraag vandaan? Ik vond het onprofessioneel.”

Cultuurspecifiek = persoonsgericht

Fatoş merkt dat er zorgprofessionals zijn die nog nooit te maken hebben gehad met migranten. “Op zich hoeft dat trouwens niet zo’n probleem te zijn. Veel zorgprofessionals stellen zich vriendelijk en belangstellend op naar migrantenouderen. Tegenwoordig dragen veel zorgorganisaties bovendien persoonsgerichte zorg hoog in het vaandel. Als je persoonsgericht zorg verleent, stem je af op de voorkeuren en behoeften van de ander en verplaats je jezelf in zijn of haar leefwereld. Zonder in hokjes te gaan denken. Want: niet iedere Turk eet halal of draagt een hoofddoek. Het is mooi als je kennis hebt van

diverse culturen, gebruiken, religies. Maar cultuurspecifieke zorg betekent niet dat je Marokkanen altijd op de ene manier moet benaderen en Chinezen op de andere. Vraag gewoon wat de mensen prettig vinden en probeer daarbij zo goed mogelijk aan te sluiten. Cultuurspecifieke zorg vraagt vooral om een open blik en de bereidheid je te verplaatsen in anderen.”

Kleurrijk Oud

In de opleidingen zorg en welzijn is er weinig aandacht voor het feit dat steeds meer migrantenouderen een beroep zullen doen op de zorg. En ook zorgmedewerkers zijn hier niet altijd goed op voorbereid en kennen weinig verhalen en ervaringen van migrantenouderen. *Kleurrijk Oud*, een initiatief van Moondocs, probeert daar verandering in te brengen. “We willen juist wél de verhalen van migrantenouderen over het voetlicht brengen”, zegt Tessa Bouwmeester, die samen met Marlijn Koers projectleider is van *Kleurrijk Oud*. “We zijn op zoek gegaan naar zorgorganisaties die al op eigen wijze vormgeven aan cultuurspecifieke zorg. Daar hebben we een aantal korte documentaires opgenomen.” Zo werden er opnamen gemaakt bij HWW Zorg Paulus Potter in Den Haag, waar een Hindoestaanse vrouwengroep een eigen huiskamer heeft voor dagbesteding. En ook bij een multicultureel woonzorgcentrum van Laurens, locatie Delfshaven & De Schans. “In de korte, gefilmde portretten laten we positieve rolmodellen zien.”

Ervaringen delen

Deze portretten worden ingezet als ‘aanjagers’ in dialoogbijeenkomsten bij zorgorganisaties. In zo’n bijeenkomst, die meestal zo’n anderhalf uur duurt, gaan migrantenouderen, zorgstudenten, familieleden en/of zorgprofessionals met elkaar in gesprek, na het zien van de clips.

“Aan de hand van de documentaireclips kunnen complexe thema’s en vooral onderlinge ervaringen, overeenkomsten en verschillen bespreekbaar gemaakt worden”, vertelt Tessa. “Door het zien van de clips, voelen mensen zich vrijer om in dialoogbijeenkomsten een eigen verhaal te delen.” De gesprekken staan onder leiding van Fato, die zich als ‘sociaal makelaar’ en initiatiefnemer van *OMAZ* (Oudere Migranten Aan Zet) al twintig jaar bezighoudt met de positieverbetering van oudere migranten. Zij zorgt ervoor dat iedereen gehoord wordt. Ze vertelt dat ze inmiddels zo’n acht bijeenkomsten heeft begeleid.

Evaluaties

Aan het eind van iedere bijeenkomst vullen de deelnemers een evaluatie in, waarin ze aangeven wat ze van de dialoogbijeenkomst vonden. “De meeste reacties zijn positief”, zegt Tessa. “De zorgorganisaties zien ons graag nog eens terugkomen. Ouderen zeggen dingen als: ‘Dit geeft een open beeld van multicultureel Nederland’ en ‘Oud worden kan zo ook leuk zijn!’ En zorgmedewerkers vullen onder meer in dat ze graag nog eens opnieuw met elkaar in gesprek willen over dit thema. Ook waarderen ze de sfeer: er is tijd en ruimte om naar elkaar te luisteren. Vaak ontstaat er verbinding. Deelnemers krijgen inzicht in elkaars ervaringen. En ook, in wat goed gaat en waar ruimte zit voor groei.”

De mantelzorgers en studenten uiten soms sterkere meningen, af en toe ook negatieve, merkte Fato. “Zo werd een Marokkaanse dame boos toen ik zei dat ik me kon voorstellen dat je een ouder die diep dement is niet meer bezoekt. Twee jonge zorgstudenten vonden dat ‘die buitenlanders eerst maar eens onze taal

moeten leren', blijkbaar niet beseffend dat mensen met Alzheimer vaak terugkeren naar de taal uit hun jeugd."

Wat de reacties ook zijn: Fatoş merkt dat er 'iets in het hoofd gebeurt' bij deelnemers aan de dialoogbijeenkomst. "Ze worden aan het denken gezet en dat lijkt me goed."

Lesbrieven

Het project *Kleurrijk Oud* ging in 2019 van start; tot nu toe zijn alle dialoogbijeenkomsten begeleid door Fatoş. Zorgorganisaties kunnen echter ook zelf zo'n bijeenkomst houden. Bij de clips zijn lesbrieven ontwikkeld in verschillende talen, met thema's als: praten over vroeger, taal- en eetcultuur, familie en verzorgers. In de lesbrieven staan vragen voor de drie voornaamste doelgroepen: ouderen, hun naasten en zorgprofessionals. "Met behulp van deze handleiding kunnen zorgorganisaties zelf het dialooggesprek voeren op hun locatie", stelt Tessa. "We hopen dat steeds meer zorgorganisaties dit gaan doen, zodat er een olievlekwerking ontstaat."

Uitrol

Fatoş en Tessa denken dat de dialoogbijeenkomsten een positieve invloed kunnen hebben op het welbevinden van migrantenouderen in verpleeghuizen. "De gesprekken kunnen zichtbaar maken wat nodig en belangrijk is voor (migranten)ouderen om zich thuis te voelen in de zorg." Ook hopen beiden dat het project bijdraagt aan deskundigheidsbevordering van (aankomende) zorgprofessionals. "We zijn dan ook heel blij dat we door Mieke Hollander zijn gevraagd voor de Capita Selecta-Spiegelbijeenkomst op 3 maart", zegt Tessa. "We vinden RVWO een heel mooi project, onder meer omdat er veel nadruk wordt gelegd op het welzijn van bewoners. De opzet en uitgangspunten van de Capita Selecta-Spiegelbijeenkomst op 3 maart sluiten bovendien goed aan bij hoe we zelf een dialoog organiseren. Het is heel fijn dat we op deze wijze het belang van cultuurspecifieke zorg al direct bij studenten onder de aandacht kunnen brengen, zodat ze dit meenemen in hun verdere loopbaan." Fatoş: "Ik ben ook heel benieuwd naar spannende vragen van studenten! En naar hun verwachtingen. Hoe zien zij de zorg van de toekomst? En hun rol daarin? Ik hoop op een boeiende uitwisseling."

Fatoş [*blogt*](#) op Facebook over haar ervaringen als mantelzorger.

Meer weten

Kijk voor meer informatie over Radicale Vernieuwing Waarde-vol Onderwijs® op:

www.waardevolonderwijs.nl

Tekst: Femke van den Berg (Bureau Bisontekst). Clips: Moondocs. Grote foto van Fatos Ipek en haar vader: Marion Duimel.

Meer informatie over de Capita Selecta-Spiegelbijeenkomst®

De [bijeenkomst](#) vindt plaats op 3 maart 2020, van 15.30-17.00 uur, bij Topaz, locatie Zuydtwijck (Leiden). Deze bijeenkomst is een must voor studenten Radicale Vernieuwing Waardevol Onderwijs® (RVWO), maar ook andere zorg- en welzijnsprofessionals die betrokken zijn bij RVWO zijn van harte welkom!

Over Moondocs

[Moondocs](#) ontwikkelt en produceert documentaires, auteursfilms, kunstfilms, educatief materiaal en series. De onderneming werkt hierbij vanuit een brede culturele en maatschappelijke betrokkenheid. "We vertellen verhalen die ergens over gaan en stellen graag een andere manier van kijken voor", aldus directeur Carolijn Borgdorff.

Het idee voor *Kleurrijk Oud* ontstond in 2017. Voor de inhoudelijke en financiële ondersteuning van het project deed Moondocs een beroep op een aantal fondsen (RCOAK, Fonds Sluyterman van Loo, Stichting Neyenburgh, Fonds 1818, Stichting Van den Santheuvel-Sobbe & Zorg4Effect) en deskundigen.

Meer artikelen over de thema's met trefwoorden:

Thema's: [Vernieuwing onderwijs](#), [Radicale Vernieuwing Waarde-vol Onderwijs®](#)

Trefwoorden: [Bewoners](#), [capita selecta-spiegelbijeenkomst](#), [Onderwijs](#), [Studenten](#), [Waarde-vol onderwijs](#)
[Leiden](#)